

ובו שבועה, שכתוב חי ה' שכבי
עד הבקר. ששכינה תחתונה, כהל
מצרבי הוא הדיור שלה, על שם
שהוא תל שהפל פונים בו. כ"ו
ת"ל, ידו"ד כ"ו, ודאי שכינה היא
תל שלו, על שם (שיר ה) קוצותיו
תלתלים שחרות כעורב. ופרשוה
על כל קוץ וקוץ תלי תלים של
הלכות. (קוץ) ד' מן אחד, תל שהפל
פונים בו. והקוץ הנה אחוז בין
א"ח ובין ד'. זהו שכתוב כי כל
בשמים ובארץ, ותרגם יהונתן,
שאחוז בשמים ובארץ.

ועריו בארו בעלי המשנה
בחגיגה, על מה העולם עומד?
על עמוד אחד ששמו צדיק,
שנאמר וצדיק יסוד עולם. ובדאי
הוא ברית של שבועה שעליו
עומדים א"ח ד', שהם שמם
וארץ, שכתוב (ירמיה לג) אם לא
בריתי יומם ולילה חקות שמם
וארץ לא שמתי. א"ח שמם, זהו
שכתוב (מלכים א-ח) ואתה תשמע
השמם. ד' הארץ, זהו שכתוב
(ישעיה טו) והארץ הדם רגלי.

ומשום שברית אחוזה בין שמם
וארץ ובה שבועה, זהו שכתוב
חי ה' שכבי עד הבקר. מי שנשבע
בשמו לשקר, כאלו הרס את בנין
השמים והארץ והחזיר את
העולם לטהו ובהו. שאם אדם
יזיז הקוץ של ד' מן אחד, ישאר
אחר, סמא"ל במקומו שקר.
וכאלו אותו איש בונה שמם
וארץ על שקר. ואמת עומד, שקר
לא עומד. הרס הבנין, ונפלו
שמם וארץ.

וזהו כאלו השליף משמים ארץ
תפארת ישראל. שמי נותן ארץ
בשמים, שאמר (איכה ב) השליף
משמים ארץ? ודאי זו שכינה,
ותפארת עמה, שלא נפרד ממנה

וביה אומאה, דכתיב, (רות ג) חי יי' שכבי עד
הבקר. דשכינתא תתאה, כותל מערבי,
דיורא דיליה. על שם דאיהו תל שהפל פונים
בו. כ"ו ת"ל, יהו"ה כ"ו, ודאי שכינתא,
איהו תל דיליה. על שם, (שיר השירים ה) קוצותיו
תלתלים שחרות כעורב ואוקמוה על כל קוץ
וקוץ תלי תלים של הלכות. (קוץ) ד' מן אחד,
תל שהפל פונים בו. והאי קוץ, הוא אחיד בין
א"ח, ובין ד', הדא הוא דכתיב, (דברי הימים א כט)
כי כל בשמים ובארץ, ותרגם יהונתן, דאחיד
בשמיא ובארעא.

ועריו אוקמוה מארי מתניתין בחגיגה, על
מה העולם עומד, על עמוד אחד
ששמו צדיק, שנאמר וצדיק יסוד עולם.
ובדאי איהו ברית דשבועה, דעליה קיימין
א"ח ד', דאינון שמיא וארעא, דכתיב, (ירמיה לג)
אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמם וארץ
לא שמתי. א"ח שמם, הדא הוא דכתיב, (מלכים
א ח) ואתה תשמע השמם. ד', הארץ. הדא
הוא דכתיב, (ישעיה טו) והארץ הדום רגלי.

ובנין דברית אחיד בין שמיא וארעא, וביה
שבועה, הדא הוא דכתיב, חי יי' שכבי
עד הבקר. מאן דאומי בשמיה לשקרא, כאילו
הרס בניינא דשמיא וארעא, ואהדר עלמא
לתהו ובהו. דאי בר נש יעדי קוצא דד' מן
אחד ישתאר אחר, סמא"ל באתריה שקר.
וכאלו ההוא בר נש בני שמיא וארעא על
שקר. וקושטא קאי, שקרא לא קאי. הרס
בניינא, ונפלו שמיא וארעא.

והאי איהו כאילו השליף משמים ארץ
תפארת ישראל. דמאן יהיב ארץ
בשמים, דקאמר (איכה ב) השליף משמים ארץ.

אלא ודאי דא שכינתא, ותפארת עמה, דלא אתפרש מינה בנפילו דילה,

בְּנִפְלִיתָהּ, לְקַיִם בָּהּ (ישעיה מב) אָנִי
ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחַר לֹא
אֶתֵּן. וּמִנִּין לְנוֹ שְׂאֻמַּת נֶפֶל עִמָּה?
שְׂכֵתוֹב (דניאל ח) וְתִשְׁלַף אָמַת
אַרְצָהּ. וּמִי שֶׁנִּשְׁבַּע אָמַת הוּא
מְקַיִם (תהלים פה) אָמַת מִ"אַרְץ
תִּצְמַח. שֶׁהוּא הַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי
שֶׁבּוּ הַבְּנִיָּן קִיִּם. זֶהוּ שְׂכֵתוֹב
בְּרִ"א אֱלֹהִי"ם א"ת, וְאַחַר כֶּף -
הַשְּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ.

וּמִשׁוֹם שֶׁשְׂבֻעָה הִיא בְּנִיָּן שֶׁל
הָעוֹלָם הַזֶּה, אֵינן לוֹ קִיּוֹם לֹא
יְסוּד, דְּכֵר שֵׁישׁ בּוֹ מִמֶּשׁ. נִדְרִי,
שֶׁהוּא עוֹלָם הַבָּא, עוֹלָה עַל גְּבִי
שְׂבֻעָה, וְהוּא חָל עַל דְּכֵר שְׂאִין
בּוֹ מִמֶּשׁ, שְׂלֵא צְרִיכָה יְסוּד לְעַמֵּד
עָלָיו, שֶׁהוּא בְּרִית, שְׂבֻ תְּשֻׁמִּישׁ
הַמְּטָה. וּמִשׁוֹם כֶּף בְּיוֹם
הַכַּפּוּרִים, הָעוֹלָם הַבָּא, שְׂבֻ תִּקְנוּ
כָּל נִדְרֵי, אֲסוּר בְּתִשְׁמִישׁ הַמְּטָה.
שֶׁם אוֹת בְּרִית, י' הִיא תֵּג עַל סֵפֶר
תּוֹרָה צְדִיק, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֵה,
הָעוֹלָם הַבָּא אֵינן בּוֹ לֹא אֲכִילָה
וְלֹא שְׂתִיָּה וְלֹא תְּשֻׁמִּישׁ הַמְּטָה,
אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבִים וְעֵטְרוֹתֵיהֶם
בְּרִאשֵׁיהֶם.

וּמִשׁוֹם שְׂאִין שְׂמוֹשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה
בְּתֵג, בְּאָרוֹ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה, כָּל
הַמְּשֻׁמֵּשׁ בְּתֵג חֲלָף. שְׂתֵג
לְמִטָּה הוּא בְּעוֹלָם הַזֶּה. הַנְּקֻדָּה
שְׂמוֹשׁ הָאוֹתִיּוֹת. אֲבָל בְּעוֹלָם
הַבָּא אֵינן שְׂמוֹשׁ בְּאוֹתִיּוֹת, וְלִכֵּן
בְּסֵתֵר תּוֹרָה אֵינן נִקְוֵד בְּאוֹתִיּוֹתָיו,
אֲלֵא תְּגִים. וְלִכֵּן מִי שֶׁמְשַׁמֵּשׁ
בְּסֵפֶר תּוֹרָה חוֹלָף, וְכֵן מִי
שֶׁמְשַׁמֵּשׁ בְּמִי שְׂשׁוֹנָה הַלְכוֹת,
עָלָיו בְּאָרוֹ רְבוּתֵנוּ שֶׁהַמְּשַׁמֵּשׁ
בְּתֵג - חוֹלָף.

בְּאוֹ כָּל רֵאשֵׁי הַיְשִׁיבוֹת
וְהַשְּׂטָחוֹ לְפָנָיו וְאָמְרוּ, וַדַּאי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר בְּפִיךָ,
וְלוֹ אֲנוּ מְשַׁתְּחָוִים. וְאֲנוּ מְכִירִים

לְקַיִים בָּהּ (ישעיה מב) אָנִי יי' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי
לְאַחַר לֹא אֶתֵּן. וּמִנִּלְזָן דְּאָמַת נֶפֶל עִמָּה,
דְּכֵתִיב, (דניאל ח) וְתִשְׁלַף אָמַת אַרְצָהּ. וּמִאֵן
דְּאוּמֵי קוּשְׁטָא, הוּא מְקַיִים (תהלים פה) אָמַת
מִ"אַרְץ תִּצְמַח, דְּאִיהוּ עֲמוּדָא דְּאֲמֻצְעִיתָא,
דְּבִיהוּ אִיהוּ קִיִּמָא בְּנִיָּנָא. הָדָא הוּא דְּכֵתִיב
בְּרִ"א אֱלֹהִי"ם א"ת, וְלִכְתֵּר הַשְּׁמַיִם וְאֵת
הָאָרֶץ.

וּבְנִיָּן דְּשְׂבֻעָה, אִיהוּ בְּנִיָּנָא דְּעֲלָמָא דָּא, לִית
לִיה קִיּוּמָא בְּלֹא יְסוּד, דְּכֵר שֵׁישׁ בּוֹ
מִמֶּשׁ. נִדְרִי, דְּאִיהוּ עֲלָמָא דְּאֵתִי, עַל גְּבִי
שְׂבֻעָה סְלִיקַת, וְאִיהוּ חֲלָה עַל דְּכֵר שְׂאִין בּוֹ
מִמֶּשׁ, דְּלֹא צְרִיכָה יְסוּד לְקִיִּמָא עָלֵיהּ, דְּאִיהוּ
בְּרִית, דְּבִיהוּ תְּשֻׁמִּישׁ הַמְּטָה. וּבְנִיָּן דָּא, בְּיוֹם
הַכַּפּוּרִים, עֲלָמָא דְּאֵתִי, דְּבִיהוּ תִּקְיֵנוּ כָּל נִדְרֵי,
אֲסוּר בְּתִשְׁמִישׁ הַמְּטָה.

תִּמְן אוֹת בְּרִית, י' אִיהוּ תֵּגָא עַל סֵפֶר תּוֹרָה
צְדִיק, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ הָעוֹלָם הַבָּא, אֵינן
בּוֹ, לֹא אֲכִילָה, וְלֹא שְׂתִיָּה, וְלֹא תְּשֻׁמִּישׁ
הַמְּטָה, אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבִים וְעֵטְרוֹתֵיהֶם
בְּרִאשֵׁיהֶם.

וּבְנִיָּן דְּלִית (ס"א דאית) שְׂמוֹשׁ בְּעֲלָמָא דִּין בְּתֵגָא,
אוּקְמוּהָ מְאָרִי מִתְּנִיתִין, כָּל הַמְּשַׁמֵּשׁ
בְּתֵגָא חֲלָף. דְּתֵגָא לְתֵתָא, בְּעֲלָמָא דִּין אִיהוּ.
נִקְוֵדָה שְׂמוֹשָׁא דְּאֶתְוּוּן. אֲבָל בְּעֲלָמָא דְּאֵתִי,
לִית שְׂמוֹשָׁא בְּאֶתְוּוּן, וּבְנִיָּן דָּא סֵפֶר תּוֹרָה לִית
בִּיה נִקְוֵדָה בְּאֶתְוּוּי, אֲלֵא תֵּגָא, וּבְנִיָּן דָּא, מִאֵן
דְּמְשַׁמֵּשׁ בְּסֵפֶר תּוֹרָה חֲלָף. וְהַכִּי, מִאֵן
דְּמְשַׁמֵּשׁ בְּמִי שְׂשׁוֹנָה הַלְכוֹת, עָלֵיהּ אוּקְמוּהָ
רְבָנָן, דְּאֶשְׁתַּמֵּשׁ בְּתֵגָא חֲלָף.

אֶתּוּ כְּלָהוּ מְאָרִי מִתְּנִיבְתָּאן, וְאֶשְׁתַּטְּחוּ קָמֵיהּ,
וְאָמְרוּ וַדַּאי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְלִיל

בְּפוּמָהּ, וְלִיה אֲנָן סְגִדִין. וְאֲנָן אֶשְׁתַּמוּדְעִין בְּמִלִּין אֲלִין, דְּלִית יְלוּד אֶשָּׁה